

Cova del Lladre

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector nord-est del terme municipal. Parròquia de Sant Cugat del Racó.
Emplaçament	Ctra BV-4235 al km 3,3 camí S i seguir indicacions dels rètols a l'Estruch. Poc abans d'aquesta masia camí NW (indicat Pla de Sant Pere) 400 m. Havent passat les ruïnes de St Pere, on el camí fa una corba enfilar muntanya camp a través 100 m al N.
Alçada:	529

Coordenades:

Latitud:	41.91594
Longitud:	1.82781
UTM Est (X):	402794
UTM Nord (Y):	4641108

Classificació

Número de fitxa	08141 - 357
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Medieval
Segle	VI-X
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 37.BARP. Nivell 1. Integral
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08140A0070002000000IQ

Fitxes associades:

[Cova de fornó Prop de cal Sastre](#)

[Cova de fornó de la Soleia](#)

[Roc Foradat](#)

[Cova del Lladre \(llegenda\)](#)

[Església de Sant Pere de l'Alou o del Racó](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dt., 06/07/2021 - 09:58

Descripció

Probable eremitori excavat a la roca del tipus anomenat coves de forn o fornóts. Aquest tipus de coves artificials tenen una forma molt peculiar que recorda la d'un forn de pa i es troben a una certa alçada. Tradicionalment s'han interpretat com a eremitoris alt-medievals o bé com a coves sepulcrales prehistòriques. En aquest cas ens inclinem per la hipòtesi d'un eremitori, ja que en aquesta zona hi ha documentada una probable activitat eremítica.

Es troba en una roca situada a la zona intermèdia de la falda del Serrat del Puig Massó, que s'aixeca als peus de les ruïnes de l'església romànica de Sant Pere de l'Alou. La roca té la part superior més o menys plana i, com és habitual en aquests eremitoris, està ben encarada cap al sud; en aquest cas amb una excel·lent vista panoràmica que permet veure el Montcau, la part superior de les agulles de Montserrat o el turó on hi ha el poblat ibèric del Cogulló, a Sallent. La boca de la cova té una forma més o menys quadrada, i la cavitat interior és globular però, a diferència d'altres "fornóts", té un pendent molt acusat i és més aviat ampla i curta; és a dir, que l'entrada es troba alçada respecte de l'interior. Les dimensions són d'uns 2 m de diàmetre interior, i d'1,10 m d'alçada màxima. L'entrada fa 1 m aproximadament. El fet que la boca quedi alçada en dificulta l'accés. Per això, antigament s'hi devia pujar amb l'ajuda d'alguna escala o bé d'un arbre, tal com diu la llegenda que està associada a aquesta cova.

Observacions:

La Cova del Lladre pren el nom popular d'una llegenda que té associada i que va donar a conèixer Maria Estruch el 2003. La llegenda es basa en alguns elements reals, com el pas d'un camí ral per la zona. Malgrat que, pel que sembla, el camí passava força més a ponent, per la zona del Serrat de Sant Cugat. Però bàsicament és fruit de la imaginació popular, esperonada per l'existència de l'enigmàtica cova en un indret tan inaccessible. Parla d'un lladre de camí ral que s'amagava en aquesta cova i que era un de dos germans que vivien a la masia de l'Alzina, que hauria estat un hostal del camí.

La Cova del Lladre es troba just a la frontera entre els termes municipals de Navàs (d'una banda) i Viver i Serrateix (de l'altra). La línia divisòria passa més o menys pel mig de la roca.

Informacions facilitades per Josep M. Badia i per Maria Estruch.

Història

En un principi aquest tipus de coves van ser associades a l'època prehistòrica i al megalitisme, però sense gaire fonament. Treballs més recents tendeixen a identificar-les amb eremitoris utilitzats pels primers anacoretes en època alt-medieval, els quals seguien els corrents de l'eremitisme vingut d'Orient. Això no exclou que algunes de les coves utilitzades per aquests anacoretes fossin preexistents. Tanmateix, la

casuística sembla força variada i no totes les coves es poden enquadrar en una mateixa tipificació.

En una zona relativament propera hi ha diversos casos de coves de fornots. A Navàs trobem la cova de fornó prop de cal Sastre i la Cova de fornó de la Soleia; a Sant Mateu de Bages, el Roc Foradat de cal Milhomes, i també hi ha una cova similar al municipi veí de Viver i Serrateix. Entre tots aquests casos, la Cova del Lladre és la que té uns indicis més clars que apunten a la possibilitat del seu ús com a eremitori alt-medieval. Això és perquè, tal com hem dit, es troba a la falda d'una muntanya que als seus peus té les ruïnes de l'església romànica de Sant Pere de l'Alou, així com restes d'un jaciment d'època ibèrica i romana que va tenir pervivència en època tardo-antiga, i també trobem per aquesta zona propera un bon nombre de tombes alt-medievals excavades a la roca, incloent-hi un grup de tombes antropomorfes que es situen ja en terme municipal de Viver i Serrateix. Una hipòtesi suggerent és que vora l'església de Sant Pere hagués existit un nucli eremític que podria ser anterior a la mateixa església i de tradició força antiga. Cal dir que uns 2,5 km al sud, al pla de les Esglésies, l'historiador Josep M. Badia considera que al segle X hi havia quatre nuclis dispersos amb esglésies que feien vida eremítica. Per això el lloc es coneixia amb el nom d'*Ecclesias Clavatas* (esglésies clavades o enclavament amb esglésies) i ja consta així en la documentació el segle X. Això indicaria que a la zona hi havia una certa tradició en aquest sentit. Aquestes possibles capelles eremítiques, que després s'haurien agrupat a Santa Maria de les Esglésies, depenien del monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Segons sembla, existia una certa rivalitat entre la zona dominada per aquest monestir i les possessions properes del monestir de Ripoll, que eren Sant Cugat i Sant Pere de l'Alou, i és versemblant suposar que a l'entorn d'aquestes últimes s'hi hagués desenvolupat també una pràctica eremítica. Creiem que tots aquests factors avalen, encara que de manera indirecta, la hipòtesi que la Cova del Lladre era un eremitori alt-medieval.

Un altre cas de cova de fornó que ha estat ben estudiat és el Roc Foradat de Cal Pepa (Aguilar de Segarra). L'excavació arqueològica que s'hi va practicar va concloure que podria haver tingut un ús domèstic d'època baix-medieval relacionat amb una construcció adossada. Tanmateix, aquest cas no sembla que tingui gaires semblances amb la Cova del Lladre.

Bibliografia

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 37.BARP

ESTRUCH, Maria (2003). "Un indret amb llegenda: La cova del lladre (Sant Cugat del Racó, Navàs)". *Dovella*, núm. 46. Manresa, p. 45-46.

ESTRUCH, Maria. "Un indret amb llegenda: la Cova del Lladre de Sant Cugat del Racó", *Arrels* (blog d'interent).

FÀBREGA ENFEDAQUE, Albert (2004). "Dues noves coves de forn al Bages", *Dovella*, núm. 83-84, Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 5-10.

FOLCH, C.; GIBERT, J. (2010). "Resultats preliminars de les excavacions al roc foradat de cal Pepa (Aguilar de Segarra, Bages)". Actes del IV Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya (Tarragona, 2010). Tarragona, p. 955-960.

Enllaços d'interès:

[Blog de Maria Estruch "Arrels"](#)

[Web La Mirada de l'òliba. Apunts per una cartografia de l'oblit](#)

